

Recenzja

rozprawy doktorskiej Pani mgr Pauliny Siejki-Wieczeryckiej
*„Zakaz zajmowania określonego stanowiska lub wykonywania określonego zawodu
w prawie karnym”*

1. Uwagi wprowadzające

Na podstawie art. 30 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 882) oraz uchwały nr 145/2016/BiR Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie z dnia 2 grudnia 2016 r. powołującej mnie na recenzenta w przewodzie doktorskim, przedstawiam recenzję rozprawy doktorskiej Pani magister Pauliny Siejki-Wieczeryckiej pt. „Zakaz zajmowania określonego stanowiska lub wykonywania określonego zawodu w prawie karnym”, napisanej pod kierunkiem naukowym Pana dra hab. Przemysława Palki.

2. Temat i tytuł rozprawy

Wybór tematu recenzowanej rozprawy oceniam pozytywnie. Problematyka zakazu zajmowania określonego stanowiska lub wykonywania określonego zawodu nie jest zbyt często podejmowana w doktrynie. Autorka prezentuje problematykę zakazów nie tylko na płaszczyźnie dogmatycznej, ale również od strony praktyki. Z tej perspektywy wybór tematu należy uznać za celny i słuszny.

Tytuł pracy został sformułowany prawidłowo. Treść pracy jest zgodna z jej tytułem.

3. Tezy rozprawy

Na szczególne uznanie zasługuje znakomity sposób określenia problemu badawczego i hipotez badawczych. Doktorantka najpierw wskazuje główny problem badawczy, a następnie dokonuje doprecyzowania zagadnienia w postaci prezentacji pytań szczegółowych. Równie precyzyjnie zaprezentowane zostały hipotezy badawcze. Doktorantka stawia hipotezę ogólną dotyczącą racji bytu zakazów związanych z wykonywaniem pracy zarobkowej w prawie karnym oraz wskazuje czternaście hipotez szczegółowych. Takie sformułowanie celu badań sprawia, że przeprowadzona analiza badawcza ma wyraźnie określone ramy, a cały wywód jest uporządkowany i spójny. W moim przekonaniu Doktorantka znakomicie wywiązała się z tego zadania.

4. Metody badawcze

W rozprawie wykorzystano metodę formalno-dogmatyczną, historyczno-prawną, metodę badań statystycznych oraz badań sądowych. Pominięta została analiza porównawcza. Przedmiot dysertacji oraz charakter prawny uregulowań dotyczących zakazu zajmowania określonego stanowiska lub wykonywania określonego zawodu w pełni uzasadnia taki wybór metod badawczych. Należy podkreślić, że przyjęte w tym zakresie założenia zostały przez Doktorantkę zrealizowane.

5. Struktura rozprawy

Rozprawa składa się z wykazu skrótów, wstępu, 6 rozdziałów, zakończenia, bibliografii (podzielonej na literaturę, akty prawne i orzecznictwo), wykazu tabel, wykazu wykresów oraz wykazu sygnatur badanych akt spraw karnych, z podziałem na poszczególne sądy.

Struktura formalna pracy jest prawidłowa i podporządkowana wymogom, jakie wynikają z określenia problemu badawczego. Układ pracy jest przemyślany i przejrzysty. Kolejność zaprezentowanych w pracy zagadnień jest trafna. Autorka zachowuje właściwe proporcje między poszczególnymi rozdziałami, co sprawia, że struktura pracy jest niezaburzona i klarowna.

6. Treść rozprawy

Zgodnie z zapowiedzią Autorki, przedmiotem dysertacji jest analiza środków karnych zakazu zajmowania określonego stanowiska lub wykonywania określonego zawodu w prawie

karnym w aspekcie teoretycznym, z uwzględnieniem danych statystycznych i badań sądowych. Rozprawa została podzielona na sześć rozdziałów merytorycznych. Rozdział pierwszy częściowo ma charakter historyczny i obejmuje poszczególne etapy kształtowania się omawianych zakazów (pkt 1) oraz zawiera uwagi terminologiczne (pkt 2) odnoszące się do pojęć: stanowisko, zawód, funkcja i funkcja publiczna. Takie ujęcie jest słuszne, gdyż stanowi punkt wyjścia dla dalszych rozważań.

W rozdziale drugim podjęta została problematyka zgodności zakazów zajmowania określonego stanowiska lub wykonywania określonego zawodu z prawem do pracy i aksjologią konstytucyjną. Doktorantka w syntetyczny sposób prezentuje uwagi dotyczące prawa do pracy w kodeksie pracy (pkt 1) oraz kwestię konstytucyjnie gwarantowanej wolności wyboru zawodu (pkt 2), z uwzględnieniem przewidzianego na tym obszarze ograniczenia. W aspekcie rozważań dotyczących środka karnego w postaci zakazu zajmowania określonego stanowiska lub wykonywania określonego zawodu, za trafne należy uznać odniesienie się do konstytucyjnej zasady proporcjonalności (pkt 3). W tym miejscu znalazły się również informacje na temat rozmiaru orzekanych w Polsce zakazów związanych z wykonywaniem pracy zarobkowej.

W rozdziale trzecim przedstawiona została charakterystyka podstaw prawnych orzekania omawianych środków karnych. W pierwszej kolejności analizie poddano zakres przedmiotowy i tryb orzekania zakazów związanych z wykonywaniem pracy zarobkowej. Autorka wskazuje na odrębność środków karnych określonych w art. 39 pkt 2 k.k. oraz prezentuje rozważania odnoszące się do zasady określoności orzeczonego środka karnego i trybu orzekania zakazów zawartych w art. 41 § 1 k.k. W tej części również podane zostały informacje dotyczące liczby orzeczonych zakazów wykonywania określonego zawodu oraz zakazów zajmowania określonego stanowiska w wybranych sądach w latach 2000-2015. Z przedstawionych danych wynika, że sądy orzekają zakazy wykonywania różnych zawodów. Na podstawie analizy badanych spraw Autorka formułuje wniosek, że sądy mają trudności z precyzyjnym wskazaniem rodzaju stanowiska objętego zakazem jego dalszego wykonywania.

W dalszej części omówione zostały przesłanki orzekania zakazów związanych z wykonywaniem pracy zarobkowej. Analiza przesłanek umożliwiła Autorce weryfikację postawionych hipotez badawczych. Pozytywnie należy ponadto ocenić uwagi odnoszące się do związku przyczynowego pomiędzy orzeczeniem zakazu a popełnieniem przez sprawcę określonego przestępstwa.

Rozdział czwarty poświęcony został problematyce miejsca zakazów zajmowania określonego stanowiska i wykonywania określonego zawodu w systemie środków penalnych. Tytułem wprowadzenia dokonano krótkiego omówienia systemu sankcji, a następnie

zaprezentowano uwagi dotyczące środków karnych związanych z wykonywaniem pracy zarobkowej w prawie karnym skarbowym i prawie karnym wojskowym.

W dalszej części zaprezentowane zostały rozważania odnoszące się do funkcji i celów środków karnych, ze szczególnym uwzględnieniem funkcji zakazów związanych z wykonywaniem pracy zarobkowej. W tym kontekście umieszczone zostały uwagi dotyczące zakazu prowadzenia określonej działalności gospodarczej oraz zakazu prowadzenia działalności związanej z wychowaniem, leczeniem, edukacją małoletnich lub opieką nad nimi. Omówiony został także pokrótce środek karny w postaci pozbawienia praw publicznych.

Rozdział piąty poświęcony został problematyce wymiaru środków karnych w postaci zakazu zajmowania określonego stanowiska lub wykonywania określonego zawodu. Doktorantka odnosi się najpierw do granic czasowych orzeczonych zakazów, omawiając kolejno: czas trwania zakazów związanych z wykonywaniem pracy zarobkowej, skrócenie okresu trwania środków karnych zawartych w art. 41 § 1 k.k. oraz zawieszenie biegu zakazów. Przedmiotem analizy jest także zagadnienie łączenia środków karnych i środków zabezpieczających w postaci zakazu zajmowania określonego stanowiska lub wykonywania określonego zawodu oraz przedawnienie wykonania orzeczonych zakazów związanych z wykonywaniem pracy zarobkowej. Poruszona została ponadto kwestia zatarcia skazania w przypadku orzeczenia zakazów, które Doktorantka uczyniła przedmiotem swoich rozważań.

W rozdziale piątym znalazł się także punkt, w którym omówiony został zakaz zajmowania określonego stanowiska lub wykonywania określonego zawodu jako samoistny środek karny. Kolejno analizie poddano wykonanie orzeczonych zakazów z art. 41 § 1 k.k. oraz niestosowanie się do orzeczonego środka karnego w postaci zakazu zajmowania określonego stanowiska lub wykonywania określonego zawodu.

W rozdziale szóstym Doktorantka koncentruje się na zakazie zajmowania określonego stanowiska lub wykonywania określonego zawodu w innych normatywnych modelach odpowiedzialności. Sporo ważnych uwag zaprezentowano w odniesieniu do odpowiedzialności dyscyplinarnej, co należy ocenić pozytywnie, bowiem jak zauważa Autorka, kary dyscyplinarne treściowo odpowiadają niektórym środkom karnym. Na początek dokonano porównania odpowiedzialności karnej z odpowiedzialnością dyscyplinarną, a następnie wskazane zostały kary dyscyplinarne stosowane wobec wybranych kategorii podmiotów. Kryterium wyróżnienia, trafnie zresztą zastosowane przez Doktorantkę, stanowiła okoliczność, że treść niektórych przepisów prawnych (z obszaru odpowiedzialności dyscyplinarnej) można uznać za odpowiadającą środkom karnym w postaci zakazów zajmowania określonego stanowiska lub wykonywania określonego zawodu.

Kolejne zagadnienie analizowane przez Doktorantkę dotyczy rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia. W punkcie trzecim tego rozdziału omówiono natomiast tak zwane prawne skutki skazania.

Ostatnia kwestia podjęta w rozdziale szóstym odnosi się do zakazu pełnienia funkcji piastuna organu spółki handlowej, co sprawia, że analiza zakazu będącego przedmiotem niniejszej rozprawy ma charakter kompleksowy.

Na wysoką ocenę zasługuje również zakończenie, w którym Autorka dokonuje podsumowania ustaleń oraz odnosi się do postawionych we wstępie hipotez. Jak wskazuje, weryfikacja hipotez szczegółowych uprawnia do wniosku, że hipoteza ogólna została potwierdzona. Jak zauważa, z punktu widzenia zgodności zakazów związanych z pracą zarobkową z funkcjami prawa karnego oraz założeniami polityki karnej, zarówno na płaszczyźnie ich ustawowego kształtu jak i praktycznego zastosowania, istnieje racja bytu dla ich występowania w kodeksie karnym.

Mając na uwadze treść rozprawy należy uznać, że tok wyводу stoi na wysokim poziomie merytorycznym, a ustalenia Autorki są rzetelne i trafne.

7.Strona formalna rozprawy

Rozważania prowadzone są w sposób komunikatywny i przejrzysty. Wywody Autorki są logiczne oraz wewnętrznie spójne. Sposób prezentacji poszczególnych zagadnień jest klarowny i przystępny. Należy podkreślić, że Doktorantka opanowała technikę pisania prac naukowych oraz posiada umiejętność posługiwania się językiem dyskursu naukowego. Na wysoką ocenę zasługuje również strona redakcyjna przypisów. Dbalność o detale widoczna jest właściwie w każdej jednostce redakcyjnej. Doktorantka w precyzyjny sposób określa nie tylko problem badawczy, ale również z dużą starannością prezentuje dane statystyczne, badania aktowe oraz bibliografię, w której orzecznictwo przywołane zostało w kolejności chronologicznej. Podobnie wykaz sygnatur badanych akt spraw karnych, który został podzielony na poszczególne sądy, a same sygnatury wskazane chronologicznie.

8.Baza źródłowa

Zaletą rozprawy jest bogata literatura: 389 pozycji. Imponuje nie tylko ilość przywołanych pozycji, ale również rzetelny sposób ich wykorzystania. Analizowaną problematykę wzbogaciło także przywołane w dysertacji orzecznictwo. Na uwagę zasługuje również fakt, że rozważania teoretyczne uzupełnione zostały badaniami aktowymi dotyczącymi poruszonych problemów badawczych.

9. Konkluzja

W moim przekonaniu recenzowana dysertacja w pełni zasługuje na ocenę pozytywną. Podkreślić należy zarówno doniosłość podjętego tematu badawczego oraz sposób w jaki Doktorantka przeprowadza analizę poszczególnych zagadnień. Wysoko ocenić należy również sprawność warsztatową Autorki i umiejętność zaprezentowania poglądów w sposób przystępny dla odbiorcy. Rozprawę cechuje wysoka kultura słowa, komunikatywny język oraz logiczne i merytorycznie trafne wnioski.

Recenzowana rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną Doktorantki w zakresie prawa oraz poświadcza umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Oznacza to, że **rozprawa doktorska Pani mgr Pauliny Siejki-Wieczeryńskiej spełnia wymogi określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki** (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 882).

Z pełnym przekonaniem wnoszę zatem, o dopuszczenie Pani magister Pauliny Siejki-Wieczeryńskiej do dalszych stadiów postępowania w przewodzie doktorskim.

Małgorzata Szczępaniec